

تفسیر آیه ۲۴ سوره نساء (از دواج موقت)

در کتب فریقین از ابتدا تا قرن حاضر

ویراسته

ریحان‌الهی

انتشارات آریان قلم

سرشناسه : بابایی، زینب، ۱۳۶۲-

عنوان و نام پدیدآور : تفسیر آیه ۲۴ سوره نساء (ازدواج موقت) در کتب فریقین از ابتدا تا قرن حاضر

مشخصات نشر : تهران : آریان قلم، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۲۴۰ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۴۶-۴۷-۱

وضعیت فهرست نویسی : فیفا

موضوع : متعه- جنبه های قرآنی

روابط کتب : ۱۳۹۳ ب ۲ ۲۳۵ م/۱۰۴ BP

مبند نویسی : ۲۹۷/۱۵۹

شماره کتاب : ۳۴۹۱۵۰۳

تفسیر آیه ۲۴ سوره نساء (ازدواج موقت)

در کتب فریقین از ابتدا تا قرن حاضر

ناشر : آریان قلم

مؤلف : زینب بابایی

ناظر کیفی : نخستین پایگاه مشاوره پژوهشی دانشگاه آریای نیکان

ناظر فنی : محمد سعید زینلیان

چاپ متن : چاپ مهارت

صحافی : رئوف

نوبت چاپ : اول

تاریخ انتشار : ۱۳۹۳

تیراژ : ۱۰۰۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۴۶-۴۷-۱

قیمت : ۱۵۰۰۰۰ ریال

تقدیم به:

این کتاب، پیشکشی است به زنان بزرگی که فلک آن هنگام که بخواهد به بلندای عظمتشان بنگرد، کاشش از سر بیفتد. زنان بزرگی که اگر نبودند، مرا غمی بزرگ فرا می‌گرفت و گمان می‌کردم که جهان قدر و منزلتی در این عالم ندارند.

تلاشم را به یادگاه پادشاهان گرانسنگ سید زنان، مادر امت، فاطمه‌ی زهرا علیها السلام و مادر همسرش فاطمه‌ی زهرا علیها السلام تمامی والا و ناشناخته، همچنین جانشین گرانقدرش شیر زن عرب، فاطمه‌ی بنت حزام علیها السلام نین علیها السلام دختر عزیزش، آبروی اهل قم، فاطمه‌ی بنت موسی، هدیه می‌کنم.

تشکر و قدردانی

از خالق عزیزم هر چقدر که تشکر و سپاسش را به جای آورم باز هم در ورطه‌ی بی‌نهایتش، حمدی است که شایستگی مهربانیهایش را ندارد. اما امید دارم نام مرا در زمره‌ی ناسپاسان ثبت نکند.

«من الشکر المخلوق لم یشکر الخالق»

بسیار بر خود لازم می‌دانم که در این کتاب، از دو امام عزیز تشکر نمایم؛ یکی موعودی که از پشت ابر، گامای بدش را بر من می‌تاباند، دستم را می‌گیرد و با دعایش همراهی‌ام می‌کند. و دیگری شب، حقیقتش، سید تاج‌دار و علی زمانه، که به برکت وجودش، در پرتو اسلام زندگی می‌کنم، نظام هو می‌کشم و علم قرآن می‌آموزم.

و نیز از زحمات اساتید گرامی تشکر می‌کنم. از استاد محترم جناب آقای دکتر نجفی که مخصوصاً در ابتدای کتاب با راهنمایی ایشان مرا در انتخاب موضوع و سپس در تالیف کتاب یاری کردند. و نیز استاد محترم، جناب آقای مرادی که در نگارش، از نظراتشان کمال استفاده را نموده‌ام، کسی که هر وقت به کمکشان می‌رسدم، بی‌دریغ، نکات لازم و مورد نظرم را در اختیارم قرار می‌دادند.

همچنین از استاد محترم، سرکار خانم دکتر سخایی که رشته‌ی علوم قرآن و حدیث و بسیاری از موفقیت‌ها را مخصوصاً به لحاظ معنوی، از راهنمایی‌های ایشان دارم.

و نیز ممنونم از دایی محترم و خانواده‌اش، که با در اختیار قرار دادن یک طبقه از ساختمان خانه و محبت‌های بی‌دریغ‌شان مرا و مزاحمت‌هایم را تحمل کردند.

و همچنین از مادر و خواهرم، این دو دارایی زندگی‌ام که همیشه و همه‌وقت مرا در رفتن راهی که در ابتدا ابوریحان بیرونی رفته بود، یاری نموده‌اند، کمال تشکر را دارم. و دست مادرم را می‌بوسم.

و در نهایت از پدر آسمانی‌ام، ممنونم؛ همو که در وصیتش خواسته که تا مرز دانشمند شدن درس بخوانم. و با دعا‌های مؤثرش هیچ‌گاه مرا تنها نگذاشته، همو که برای دیدارش باید تلاش کنم که بهشتی شوم.

فهرست مطالب

۱۵	پیشگفتار.....
۱۷	فصل اول: کلیات.....
۱۹	۱-۱. مبانی.....
۲۰	۲-۱. تعریف موضوع.....
۲۱	۳-۱. هدف.....
۲۱	۴-۱. پیشینه.....
۲۲	۵-۱. ضرورت.....
۲۲	۶-۱. جنبه نوآوری.....
۲۲	۷-۱. مشکلات و محدودیت‌ها.....
۲۳	۸-۱. سؤالات.....
۲۳	۱-۸-۱. سؤال اصلی.....
۲۳	۲-۸-۱. سؤالات فرعی.....
۲۳	۹-۱. فرضیه‌ها.....
۲۴	۱۰-۱. مفاهیم.....
۲۴	۱-۱۰-۱. متعه.....
۲۴	۱-۱-۱۰-۱. معنای لغوی.....
۲۴	۲-۱-۱۰-۱. معنای اصطلاحی.....
۲۴	۲-۱۰-۱. مفسر.....
۲۴	۱-۲-۱۰-۱. معنای لغوی.....
۲۵	۲-۲-۱۰-۱. معنای اصطلاحی.....
۲۶	۳-۱۰-۱. قرن.....
۲۶	۱-۳-۱۰-۱. معنای لغوی.....
۲۶	۲-۳-۱۰-۱. معنای اصطلاحی.....
۲۶	۱۱-۱. مروری بر منابع کتاب.....
۲۹	فصل دوم: تفاسیر قرن اول تا سوم.....
۳۱	۱-۲. قرن اول.....

- ۳۱ ۱-۱-۲. احادیث و روایات تفسیری
- ۳۱ ۱-۱-۱-۲. صحابه
- ۳۲ ۱-۱-۱-۱-۲. ابی بن کعب
- ۳۲ ۲-۱-۱-۱-۲. ابن عباس
- ۳۳ ۲-۱-۱-۲. تابعین
- ۳۳ ۱-۲-۱-۱-۲. سعید بن جبیر
- ۳۴ ۲-۲-۱-۱-۲. مجاهد بن جبر أبو الحجاج المکی
- ۳۴ ۲-۱-۲. احادیث و روایات مرتبط
- ۳۵ ۱-۲-۱. نهی عمر از متعه
- ۳۵ ۱-۱-۲-۱-۲. روایت ابی قلابه
- ۳۶ ۱-۲-۱-۲. جابر بن عبدالله انصاری
- ۳۷ ۲-۱-۲. علت نهی عمر از متعه
- ۳۹ ۲-۱-۲. احادیث دیگر
- ۳۹ ۱-۱-۲-۱-۲. رسول الله ﷺ
- ۴۲ ۲-۲-۱-۲. عبدالله بن مسعود
- ۴۳ ۳-۲-۲-۱-۲. امام علی بن ابی طالب علیه السلام
- ۴۶ ۴-۲-۲-۱-۲. أبوهیره
- ۴۷ ۵-۲-۲-۱-۲. عبدالله بن عباس
- ۵۱ ۶-۲-۲-۱-۲. جابر بن عبدالله انصاری
- ۵۲ ۷-۲-۲-۱-۲. امام باقر علیه السلام
- ۵۶ ۳-۱-۲. بیان نتایج
- ۵۷ ۲-۲. قرن دوم
- ۵۷ ۱-۲-۲. روایات
- ۵۷ ۱-۱-۲-۲. امام صادق علیه السلام
- ۶۲ ۲-۱-۲-۲. امام موسی کاظم علیه السلام
- ۶۳ ۳-۱-۲-۲. امام رضا علیه السلام
- ۶۷ ۲-۲-۲. تفاسیر
- ۶۷ ۱-۲-۲-۲. تفسیر القرآن الصنعانی
- ۶۸ ۳-۲-۲. بیان نتایج
- ۷۰ ۳-۲. قرن سوم
- ۷۰ ۱-۳-۲. روایات
- ۷۰ ۱-۱-۳-۲. امام حسن عسکری علیه السلام

- ۷۱ ۲-۱-۳-۲. یحیی بن اکثم
- ۷۲ ۲-۳-۲. تفاسیر
- ۷۳ ۱-۲-۳-۲. تفاسیر شیعه
- ۷۳ ۱-۱-۲-۳-۲. تفسیر قمی
- ۷۵ ۲-۲-۳-۲. تفاسیر اهل سنت
- ۷۵ ۱-۲-۲-۳-۲. جامع البیان فی تفسیر القرآن
- ۸۰ ۲-۲-۲-۳-۲. تهذیب معانی القرآن و إعرابه
- ۸۱ ۱-۳-۲. بیان نتایج
- ۸۲ ۴-۲. نتیجه گیری
- ۸۵ فصل سوم: تفاسیر بن چهارم تا هشتم
- ۸۷ ۱-۳. قرن چهارم
- ۸۸ ۱-۱-۳. تفاسیر شیعه
- ۸۸ ۱-۱-۱-۳. تفسیر القرآن لمحمد
- ۹۳ ۲-۱-۳. تفاسیر اهل سنت
- ۹۳ ۱-۲-۱-۳. تفسیر القرآن العظیم
- ۹۴ ۲-۲-۱-۳. احکام القرآن جصاص
- ۱۰۲ ۳-۱-۳. بیان نتایج
- ۱۰۳ ۲-۳. قرن پنجم
- ۱۰۳ ۱-۲-۳. تفاسیر شیعه
- ۱۰۳ ۱-۱-۲-۳. التبیان فی تفسیر القرآن
- ۱۰۴ ۲-۲-۳. تفاسیر اهل سنت
- ۱۰۴ ۱-۲-۲-۳. الكشف و البیان عن تفسیر القرآن
- ۱۰۵ ۳-۲-۳. بیان نتایج
- ۱۰۵ ۳-۳. قرن ششم
- ۱۰۵ ۱-۳-۳. تفاسیر شیعه
- ۱۰۵ ۱-۱-۳-۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن
- ۱۰۶ ۲-۱-۳-۳. روض الجنان و روح الجنان فی التفسیر القرآن
- ۱۰۶ ۳-۱-۳-۳. فقه القرآن فی شرح آیات الاحکام
- ۱۰۸ ۲-۳-۳. تفاسیر اهل سنت
- ۱۰۸ ۱-۲-۳-۳. الكشف عن حقائق غوامض التنزیل
- ۱۰۹ ۲-۲-۳-۳. كشف الاسرار و عدة الأبرار

- ۱۰۹..... زاد المسیر فی علم التفسیر ۳-۲-۳-۳
- ۱۱۰..... مفاتیح الغیب ۴-۲-۳-۳
- ۱۱۶..... بیان نتایج ۳-۳-۳
- ۱۱۷..... قرن هفتم ۴-۳
- ۱۱۷..... تفاسیر شیعه ۱-۴-۳
- ۱۱۷..... تفاسیر اهل سنت ۲-۴-۳
- ۱۱۷..... الجامع لأحكام القرآن ۱-۲-۴-۳
- ۱۱۹..... بیان نتایج ۳-۱-۳
- ۱۲۰..... قبل هشتم ۳
- ۱۲۰..... تفاسیر شیعه ۱-۵-۳
- ۱۲۰..... سیر بالاست ۱-۵-۳
- ۱۲۰..... باب التأویل فی معانی التنزیل ۱-۲-۵-۳
- ۱۲۱..... تفاسیر القرآن العظیم ۲-۵-۳
- ۱۲۲..... بیان نتایج ۳-۵-۳
- ۱۲۳..... نتیجه گیری ۶-۳

- ۱۲۵..... فصل چهارم: تفاسیر قرن نهم تا پانز ۱۲۵
- ۱۲۷..... قرن نهم ۱-۴
- ۱۲۷..... تفاسیر شیعه ۱-۱-۴
- ۱۲۷..... کنز العرفان فی فقه القرآن ۱-۱-۱-۴
- ۱۳۳..... تفاسیر اهل سنت ۲-۱-۴
- ۱۳۳..... بیان نتایج ۳-۱-۴
- ۱۳۴..... قرن دهم ۲-۴
- ۱۳۴..... تفاسیر شیعه ۱-۲-۴
- ۱۳۴..... آیات الأحكام جرجانی ۱-۱-۲-۴
- ۱۳۵..... منهج الصادقین فی إلزام المخالفین ۲-۱-۲-۴
- ۱۳۹..... زبدة البیان فی أحكام القرآن ۳-۱-۲-۴
- ۱۴۱..... تفاسیر اهل سنت ۲-۲-۴
- ۱۴۱..... بیان نتایج ۳-۲-۴
- ۱۴۲..... قرن یازدهم ۳-۴
- ۱۴۲..... تفاسیر شیعه ۱-۳-۴
- ۱۴۲..... مسالك الأفهام إلى آیات الأحكام ۱-۱-۳-۴

- ۱۴۲ ۴-۳-۱-۲. تفسیر کنزالدقائق و بحر الغرائب
- ۱۴۳ ۴-۳-۲. تفاسیر اهل سنت
- ۱۴۳ ۴-۳-۳. بیان نتایج
- ۱۴۴ ۴-۴. قرن دوازدهم
- ۱۴۴ ۴-۴-۱. تفاسیر شیعه
- ۱۴۴ ۴-۴-۱-۱. الدر المنقطة فی تفسیر الآیات القرآنیة
- ۱۴۵ ۴-۴-۲. تفاسیر اهل سنت
- ۱۴۵ ۴-۴-۱-۲. تفسیر روح البیان
- ۱۴۶ ۴-۴-۲-۱. التفسیر المظهری
- ۱۴۸ ۴-۴-۳. بیان نتایج
- ۱۴۸ ۴-۵. قرن سیزدهم
- ۱۴۸ ۴-۵-۱. تفاسیر
- ۱۴۹ ۴-۵-۲. تفاسیر اهل سنت
- ۱۴۹ ۴-۵-۲-۱. روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم
- ۱۵۳ ۴-۵-۳. نتیجه گیری
- ۱۵۳ ۴-۶. قرن چهاردهم
- ۱۵۳ ۴-۶-۱. تفاسیر شیعه
- ۱۵۳ ۴-۶-۱-۱. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن
- ۱۶۲ ۴-۶-۱-۲. مقتنیات الدرر و ملتقطات الثمر
- ۱۶۲ ۴-۶-۱-۳. حجت التفاسیر و بلاغ الاکسیر
- ۱۶۲ ۴-۶-۱-۴. الکاشف
- ۱۶۴ ۴-۶-۱-۵. المیزان فی تفسیر القرآن
- ۱۷۹ ۴-۶-۱-۶. تفسیر روان جاوید
- ۱۸۰ ۴-۶-۱-۷. مواهب الرحمن فی تفسیر القرآن
- ۱۸۲ ۴-۶-۱-۸. انوار درخشان
- ۱۸۴ ۴-۶-۱-۹. الفرقان فی تفسیر القرآن بالقرآن
- ۱۹۱ ۴-۶-۲. تفاسیر اهل سنت
- ۱۹۱ ۴-۶-۲-۱. محاسن التأویل
- ۱۹۶ ۴-۶-۳-۲. المنار
- ۲۰۲ ۴-۶-۳-۳. فی ظلال القرآن
- ۲۰۲ ۴-۶-۳-۴. التحریر و التنویر
- ۲۰۳ ۴-۶-۵. التفسیر التحدیث

۲۰۶	۴-۶-۲-۶. تفسیر القرآنی للقرآن.....
۲۱۱	۴-۶-۳. بیان نتایج.....
۲۱۳	۴-۷. تفاسیر قرن پانزدهم.....
۲۱۳	۴-۷-۱. تفاسیر شیعه.....
۲۱۳	۴-۷-۱-۱. تفسیر روشن.....
۲۱۴	۴-۷-۱-۲. تفسیر نمونه.....
۲۱۵	۴-۷-۱-۳. من هدی القرآن.....
۲۱۶	۴-۲. تاسیر اهل سنت.....
۲۱۶	۴-۲-۱. التفسیر الوسیط للقرآن الکریم.....
۲۱۸	۴-۲-۲. الوسیط.....
۲۱۹	۴-۷-۲. بیان نتایج.....
۲۱۹	۴-۸. نتیجه گیر.....
۲۲۱	نتایج و پیشنهادات.....
۲۲۳	نتایج.....
۲۲۶	پیشنهادهات.....
۲۲۷	فهرست منابع و مآخذ.....
۲۲۹	منابع کتابخانه‌ای.....
۲۴۰	منابع اینترنتی.....

پیشگفتار

این کتاب، به پانزده قرن، تفسیر و تدبیر در آیه‌ی ۲۴ نساء می‌پردازد؛ آیه‌ای که مربوط به اباحه‌ی ازدواج موقت است. عبارات این آیه دارای پیچیدگی‌های فراوانی نیست؛ اما بعد از اینکه متعه توسط عمر تحریم شد، حرف و حدیث‌های زیادی در باب تفسیر آن پیش آمد و تقریباً راه شیعه سنی، از هم جدا شد. به طوری که تا امروز، همچنان در باب محو و اثبات آن استدلال کرده و یکدیگر را به چالش کشیده‌اند. مهمترین قسمت این چالش، در باب معنای کلمه‌ی «استمتاع» می‌باشد که در ارائه‌ی استدلال‌های هر دو طرف مؤثر بوده است. با این توضیح که شیعه آن را مورد عقد متعه می‌داند و اهل سنت معنای تمتع و تلذذ در عقد دائم را از آیه برداشت می‌کند. وجود، در این اواخر، با ارائه‌ی نظراتی مشابه با یکدیگر، در کم‌تر شدن مرز طولانی استدلال‌شان مؤثر بوده‌اند.